CZU: 65.012.8:620.9:338.124.4

CADRUL ANALITIC PRIVIND IMPACTUL CRIZEI ENERGETICE ASUPRA SECURITĂȚII ECONOMICE

ANALYTICAL FRAMEWORK REGARDING THE IMPACT OF THE ENERGY CRISIS ON ECONOMIC SECURITY

CUTCOVSCHI Valentin
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0000-0002-0481-9174
E-mail:valentin.cutcovschi@usm.md

Abstract. *The topicality of the research topic. The research topic regarding the impact of the energy crisis on the economic security of the Republic of Moldova is of major importance in the current context. Energy crises have become a frequent reality throughout the world, affecting the economic stability and sustainable development of states. The Republic of Moldova, being a state with limited energy resources and high dependence on imports, is particularly vulnerable to fluctuations in the global energy market. Rising energy prices, supply uncertainties and the transition to renewable energy sources have imposed new challenges for the country's economic security. The development of effective public policies to counteract the negative effects are essential for ensuring economic stability and national security. The study contributes to the deep understanding of the interconnections between the energy crisis and economic security, offering solutions based on theoretical and practical data, relevant to both political decision-makers and economic actors. This research is thus essential for shaping a sustainable and resilient future for the Republic of Moldova in the face of global energy challenges.*

The purpose of this theme is to investigate how the energy crisis impacts on economic security and to analyze ways in which the state can develop new strategies to manage these factors.

Originality of this theme consists in the interdisciplinary approach of the relationship between the energy crisis and economic security, highlighting how the disruptions caused can affect economic stability and national security. The theme also explores the possible solutions and innovative strategies to manage and prevent the occurrence of risks, considering their impact on modern economies.

Importance the theme resides in highlighting the major impact of the energy crisis on the economic security of a country and in the need to develop effective strategies for managing and preventing the risks that may derive from it, thus contributing to stabilizing the economy and ensuring national security.

Materials and methods used in this work included bibliographic research, statistical data analysis, consultation with economic experts, as well as the use of economic models and simulations. These approaches have been integrated to analyze the impact of the crisis on economic security and to develop effective strategies to manage them.

Keywords*: energy crisis, economic security, public policies, economic risks, security system.*

1. Politici și practici naționale și internaționale privind securitatea economică

Criza energetică globală reprezintă una dintre cele mai presante provocări ale secolului XXI. Acesta este rezultatul unui complex de factori, inclusiv creșterea rapidă a cererii de energie, resursele energetice limitate și tensiunile geopolitice care afectează fluxurile de aprovizionare. De asemenea, schimbările climatice și eforturile globale de tranziție către surse de energie regenerabilă adaugă un alt strat de complexitate. Eforturile de a reduce dependența de combustibilii fosili și de a adopta surse regenerabile de energie au dus la o scădere a investițiilor în producția tradițională de

energie, ceea ce a contribuit la dezechilibrele pieței energetice. Criza energetică globală nu afectează doar prețurile și disponibilitatea energiei, ci are și implicații profunde asupra securității economice, stabilității sociale și sustenabilității mediului. În acest context, statele trebuie să își reevalueze politicile de securitate, inclusiv a securității economice și celei energetice, și să găsească soluții viabile pentru a asigura o aprovizionare sigură și sustenabilă cu energie.

Politicile publice sunt un element esențial al democrațiilor moderne, deoarece ele oferă călăuzire funcționărilor guvernamentali şi, în același timp, dau cetățenilor posibilitatea de a-și exercita controlul asupra acestor funcționări. Acțiunea guvernamentală poate avea diverse motive, dar când astfel de acțiuni au la bază o anume politică publică, aceasta înseamnă că ele fac parte dintr-un curs de acțiune gândit ca răspuns la un anumit tip de problemă apărută în anumite condiții. [18, p.9]

Dicționarul Explicativ oferă câteva noțiuni precum: ”POLITIC, -Ă, politici - Tactica, strategia, metodele și mijloacele folosite de organele puterii în vederea realizării obiectivelor fixate; ideologia care reflectă această activitate”[12], sau ”politic, ~ă ~ economică Domeniu al politicii, constând în măsuri, mijloace și experimente pentru realizarea anumitor obiective în economie”[14].

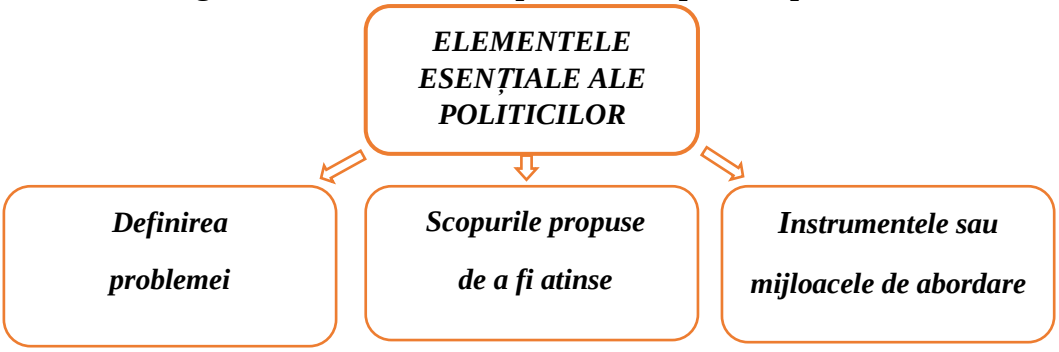
Leslie Pal defineşte o politică publică drept acea direcţie de acţiune sau lipsă a acţiunii aleasă de autorităţile publice ca răspuns la o anumită problemă sau la un set de probleme interconectate. Indiferent de dimensiunile lor simbolice, politicile publice sunt considerate, atât de cei care le creează, precum şi de către cetăţeni, drept modalităţi de a rezolva probleme sau, uneori, de a profita de oportunităţi.[16,p.24] În acest sens, politicile publice au în mare măsură o valoare „instrumentală”, adică nu sunt scopuri în sine şi nici bunuri în sine, ci instrumente sau unelte cu ajutorul cărora se rezolvă probleme de interes pentru comunitate. Dar acest lucru nu înseamnă că politicile publice sunt independente de valori. Prin natura sa generală, o politică publică este aşadar un ghid de acţiune, un plan, un cadru, un curs de acţiune sau de lipsă a acesteia menit să răspundă unor probleme, ceea ce se potrivește cu definiţiile clasice ale politicilor publice din domeniu.

Toate aceste definiţii au la bază un model raţional despre ce anume înseamnă să iei decizii şi să faci faţă problemelor: „politicile sau strategiile sunt formulate în mod conştient, preferabil analitic, sunt exprimate expli- cit şi apoi sunt implementate în mod formal”[15, p. 214-229]

Jenkins definește politicile publice ca „un set de decizii adoptate de către un actor sau un grup de actori cu privire la selectarea scopurilor şi a mijloacelor necesare atingerii acestor scopuri într-o situaţie dată, actorii deţinând, în principiu, putere de a aduce la îndeplinire aceste decizii”.[22]

Trebuie de menționat, că orice politică publică are în componența sa 3 elemente esențiale, care formează în sine un sistem.(Figura 1) Toate aceste elemente sunt interdependente și interconectate, activând împreună pentru a asigura existența și viabilitatea politicii elaborate, iar lipsa oricărui din aceste elemente elimină documentul elaborat din categoria documentelor ce reprezintă o politică publică.

Figura 1. Elementele componente ale politicii publice

Sursa: elaborată de autor

Aceste abordări teoretice, de fapt, reprezintă un ghid pentru analiza politicilor, care nu este totuşi uşor de respectat în practică, mai ales în situaţii publice concrete. La ora actuală, atenţia şi interesul care se acordă măsurării preformanţelor în politicile publice constituie încercarea de a raţionaliza procesul elaborării politicilor.

Astfel, concluzionând cele expuse, considerăm că ”politicile publice reprezintă o reţea de decizii interdependente, care se referă la alegerea obiectivelor, priorităţilor, mijloacelor, resurselor alocate şi punerea lor în practică pentru a orienta realitatea economică şi socială în direcţia dorită, în vederea furnizării bunăstării colective.”[20, p. 22]

Mediul global și cel regional de securitate se află într-o perioadă de volatilitate și de transformare accelerată. Această dinamică va necesita atenția și reevaluarea constantă din partea instituțiilor statului a politicilor de securitate și apărare în vederea ajustării lor, astfel încât Republica Moldova să poată contracara, în timp real, amenințările și riscurile la adresa ei. Securitatea economică a Republicii Moldova rezidă din asigurarea securității naționale, fapt care confirmă că Politica și strategia securității naționale include în sine și politica asigurării securității economice a Republicii Moldova.

Strategia Securității Naționale, adoptată de Parlamentul RM prin Hotărârea Nr.391 la 15 decembrie 2023, este un document de referință pentru toate autoritățile publice centrale și locale cu abilități în domeniul securității și apărării naționale, definește obiectivele naționale de securitate, stabilește principiile ce călăuzesc efortul de promovare și apărare a obiectivelor naționale de securitate, descrie elementele mediului de securitate global și regional, relevante pentru securitatea națională, identifică spectrul de amenințări, riscuri și vulnerabilități care periclitează securitatea națională, stabilește metodele și trasează direcțiile de acțiune în vederea prevenirii, minimizării sau neutralizării provocărilor la adresa securității naționale. De asemenea aceasta include acțiunile de bază necesare pentru menținerea regimului de securitate în sectoarele economiei naționale, în diverse ramuri și medii sociale. Securitatea economică este o componentă a securității naționale și rezidă într-o stare a economiei, manifestată prin legalitate, echilibru și dezvoltare.

Strategia oferă un ghid pentru adaptare la mediul de securitate, aflat în plină transformare, pentru a combate în mod eficient întreaga gamă de provocări, dar și pentru a exploata oportunitățile pe plan regional și global în vederea asigurării durabile a obiectivelor naționale de securitate. [1]

Obiectivele politicii de stat în domeniul energeticii, pe termen mediu și lung, precum și direcțiile prioritare de dezvoltare ale acesteia sunt, actualmente, stabilite în Strategia Energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 102/2013. [4] Majoritatea obiectivelor specifice din Strategia menționată au fost stabilite pentru orizontul de timp 2020, valorile pentru orizontul de timp 2030 urmând a fi definite la o etapă ulterioară.

Alt document ce constituie o politică publică și se referă nemijlocit la teza de doctorat, este Legea Nr. LP139/2018, cu privire la eficiența energetică, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 19.07.2018, [3] cu modificările ulterioare, introduse prin Legea Nr. 281 din 05-10-2023, care stabilește măsuri de politică în domeniul eficienței energetice, menite să asigure atingerea obiectivelor propuse, precum și dezvoltarea și consolidarea continuă a domeniului respectiv. [2]

Deoarece Republica Moldova tinde să devină parte a Uniunii Europene, în contextul politicilor referitoare la securitatea economică putem menționa ”STRATEGIA EUROPEANĂ PENTRU SECURITATE ECONOMICĂ”, adoptată de Parlamentul European 20 iunie 2023, considerată o strategie pentru consolidarea securității economice europene.[5] Punctul de plecare al

acestei strategii constă în analizarea cu claritate a riscurilor și recunoașterea tensiunilor inerente care există între consolidarea securității economice și garantarea faptului că Uniunea Europeană continuă să beneficieze de o economie deschisă. Scopul acestei strategii este de a proteja securitatea economică a UE și de a consolida reziliența economiei, depunând totodată eforturi pentru asigurarea, menținerea și dezvoltarea avantajului tehnologic. Aceasta înseamnă investiții în competitivitatea UE, diversificarea lanțurilor de aprovizionare și răspunsul la practici precum constrângerea economică.

Politica energetică a UE se bazează pe principiile decarbonizării, competitivității, securității aprovizionării și sustenabilității. Printre obiectivele sale se numără asigurarea funcționării pieței energiei și a securității aprovizionării cu energie în cadrul UE, precum și promovarea eficienței energetice și a economiilor de energie, dezvoltarea energiilor regenerabile și interconectarea rețelelor energetice. În centrul politicii energetice a UE se află o serie de măsuri care vizează realizarea unei uniuni energetice complete.

Articolul 194 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene face din anumite domenii ale politicii energetice o competență partajată în care fiecare stat membru își păstrează dreptul de a „stabili condițiile de exploatare a propriilor resurse energetice, de a alege între diferitele surse de energie și de a stabili structura generală a aprovizionării sale cu energie" [7, art 194 al(2)].

În temeiul cadrului actual, țările UE trebuie să întocmească planuri energetice și climatice naționale integrate pe 10 ani pentru perioada 2021-2030, să prezinte o dată la doi ani un raport privind progresele înregistrate și să elaboreze strategii naționale pe termen lung coerente pentru a îndeplini țintele și obiectivele energetice convenite ale Acordului de la Paris.[29]

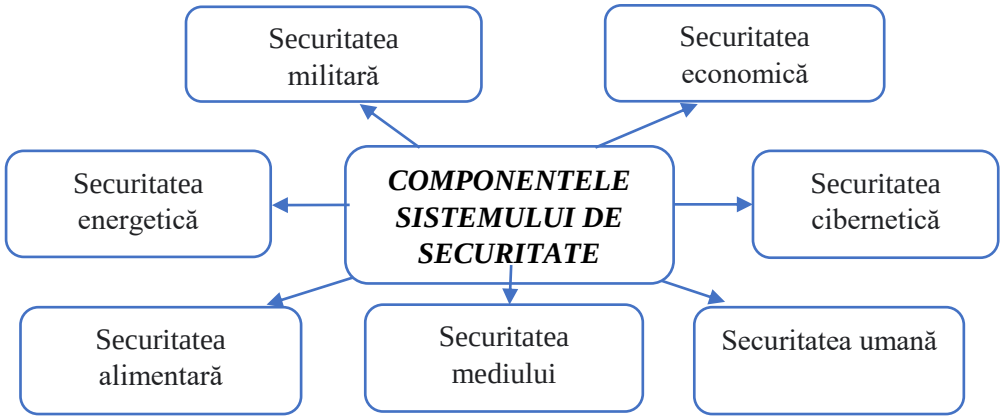
2. Securitatea economică – definiție și structură

Încă din antichitate, securitatea devine o primordială necesitate și am putea spune, o necesitate vitală care asigură existența individului, societății și nemijlocit a statului.[26, p.100] Ulterior, s-a confirmat faptul că asigurarea securității este sensul oricărei activități umane. Etimologic, se consideră că noțiunea de securitate provine din latinescul securitatis sau securitas[19,p. 5], cu toate că, alți autori susțin proveniența acestuia din greaca antică – securitas ce ar însemna deținerea controlul asupra situației[26, p100] şi este prezentată în DEX ca fiind: „faptul de a fi la adăpost de orice pericol; sentiment de siguranță, protecție şi apărare".[13]

Noțiunea de securitate în contextul actual poate fi analizat din mai multe aspecte, conștientizând că acesta este evolutiv și se află într-o permanentă schimbare, în dependență de factorii de care este influențată. Limitările tot mai evidente ale modelelor tradiționale ale securității, care sunt restrânse la nivelul statelor individuale și la problemele cu care se confruntă acestea, duc la ideea că acțiunea majoră pentru asigurarea securității statului ar trebui centrată pe protecția individului. Conceptul este fundamentat pe următoarele principii: interesele de securitate națională nu trebuie să fie în conflict cu interesele de siguranță ale cetățenilor: necesitățile de securitate esențiale pentru bunăstarea populației, pe care statul are drept obligație să le garanteze, nu se limitează doar la anumite probleme, ci cuprind toate dimensiunile politice, economice, sociale, culturale și ecologice.

Trebuie să menționăm că, sistemul de securitate ca orice sistem, include în sine o serie de componente interconectate, care activează împreună pentru a asigura protecția și stabilitatea unei entități, fie că este vorba de un stat, o regiune sau chiar întreaga lume.(Figura 2)[11]

Figura 2. Componentele sistemului de securitate

Sursa: elaborată de autor

Toate componentele sistemului de securitate, sunt interdependente și interconectate, și este esențial ca ele să fie gestionate în mod coordonat pentru a asigura protecția și stabilitatea statului sau a unei entități în fața amenințărilor interne și externe. Nici o construcție de securitate nu poate fi realizată, dacă individul nu se simte protejat. Modelul multidimensional al securității a căpătat din ce în ce mai multă consistență și o largă acceptare, pe măsură ce omenirea s-a confruntat cu diverse probleme ce nu mai au nimic de-a face cu domeniul militar, deoarece în ultimul deceniu s-au conturat unele concepții de folosire a economiei ca instrument de război respectiv s-au dezvoltat „războaiele economice" precum blocada, embargoul, boicotul, dumpingul economic și valutar, acțiuni non-militare care pot contribui fundamental la câștigarea supremației respectiv ocuparea unui loc important pe scena politică a lumii.

Chiar dacă toate aceste componente ale puterii unui sistem sunt profund interdependente, aspectele economice par să le "depășească" pe toate celelalte. Puterea economică devine un „centru de gravitate" al oricărui sistem de securitate al cărui factor economic are din ce în ce mai mare însemnătate în procesul realizării securității, accesul, deținerea şi controlul finanțelor, piețelor şi resurselor constituind o condiție pentru dezvoltare liberă şi prosperă, şi implicit pentru asigurarea propriei stabilități şi securități.[8, p. 41] Conceptul de securitate economică pe parcursul timpului a fost interpretat în mod diferit. Conform opiniei unor cercetători, în contextul dezvoltării sale istorice, însăși securitatea a fost identificată cu succesul, bunăstarea, puterea, adică cu noțiuni determinate de premise economice.

Astfel, Belostecinic G. a analizat securitatea economică ca o stare a sistemului relațiilor economice între subiecții economici, persoanele fizice, instituțiile de stat, atât în cadrul economiei naționale, cât și în domeniul activității economice externe.[9, p.97] În același context, Pigui T. accentuează că securitatea economică reprezintă un concept complex și dinamic. Complexitatea sa provine din diversitatea proceselor și fenomenelor economice, sociale, financiare și altele similare pe care le implică, pe de o parte. Pe de altă parte, globalizarea intervine semnificativ, fiind considerată atât un proces, cât și un fenomen care influențează sistematic și continuu economiile naționale. Dinamismul său este determinat de viteza accelerată a proceselor și fenomenelor economice care au loc atât la nivel național, cât și global. [17, p.35]

Unii specialiști economiști, accentuând importanța deosebită a securității economice, care e considerată drept fundamentul funcționării unei societăți, susțin că „în rezultatul influenței factorilor externi și interni, putem să ajungem în situația în care, securitatea economică va avea rolul

securității naționale, întrucât de aceasta va depinde poziția statului în economia mondială”.[21,p. 23]

Deci putem spune că securitatea economică este concentrată pe protejarea resurselor economice și a infrastructurii critice împotriva amenințărilor care pot afecta bunăstarea economică a unei entități și a reprezentanților ce fac parte din aceasta comunitate. Ea include politici și măsuri pentru protejarea piețelor, asigurarea stabilității financiare, gestionarea riscurilor economice și promovarea creșterii economice durabile și asigurarea bunăstării populației.

3. Specificul crizei energetice – probleme și dificultăți

Complexitatea contextului actual al economiei globale, reprezintă criza energetică ca un element central în configurarea și redefinirea strategiilor de securitate economică ale statelor. Energia a fost recunoscută totdeauna drept o resursă fundamentală pentru funcționarea și progresul unei economii moderne. Drept urmare, orice tulburare sau criză în domeniul energetic poate genera consecințe semnificative asupra stabilității economice și a securității naționale.

Dicționarul Explicativ definește noțiunea de criză ca: „fază în evoluția unei societăți marcată de mari dificultăți (economice, politice, sociale etc.); perioadă de tensiune, de tulburare, de încercări (adesea decisive) care se manifestă în societate“, iar criza energetică este stipulată ca: „fenomen complex care se manifestă prin insuficiența resurselor energetice clasice“. [13]

Economistul american, Jeremy Rifkin, în lucrările sale definește criza energetică ca fiind un moment de tranziție către un nou sistem energetic, mai descentralizat și bazat pe energii regenerabile. Potrivit lui, crizele energetice nu sunt doar perturbări ale aprovizionării cu energie, ci și oportunități de a reconfigura economia și societatea.[23, p.147]

Fedorcenco Andrei, doctor în științe economice, determină criza energetică “este un fenomen care apare atunci când cererea de resurse energetice este semnificativ mai mare decât oferta acestora. Cauzele acestei crize pot fi de natură logistică, politică sau legate de un deficit fizic.”[27, p.78-81]

Academicianul Václav Smil, descrie criza energetică drept "o perturbare majoră a fluxului de energie necesar pentru funcționarea normală a economiei și societății. Aceasta poate fi cauzată de factori naturali, politici, tehnologici sau economici și poate avea impact de durată asupra producției și consumului de energie." El subliniază importanța energiei în dezvoltarea umană și avertizează asupra riscurilor asociate cu dependența de anumite surse de energie.[24, p.54]

Daniel Yergin, un expert recunoscut în domeniul energiei, definește criza energetică ca fiind "un moment de dezechilibru între cererea și oferta de energie, în special de combustibili fosili, care duce la creșterea rapidă a prețurilor, penurii și instabilitate economică." Yergin subliniază importanța factorilor geopolitici și economici în declanșarea acestor crize.[25]

În acest context, criza energetică reprezintă situația în care necesarul de energie nu poate fi acoperit datorită diminuării resurselor de petrol, cărbune, energie electrică. Apare o creștere a prețului resurselor energetice și implicit o mărire a prețului produselor, datorată cheltuielilor suplimentare.

Dependența prea mare de resurse energetice importate, cum este situația actuală a Republicii Moldova, sau vulnerabilități în infrastructura energetică pot expune o țară la riscuri semnificative, inclusiv presiuni asupra securității economice și naționale. În așa fel, criza economică poate provoca revizuirea politicilor și strategiilor economice pentru a reduce dependența de surse externe de energie, pentru a promova diversificarea energetică și îmbunătățirea rezilienței infrastructurii energetice. Astfel, criza energetică poate influența modul în care se sesizează și se abordează securitatea economică, punând accentul pe strategii care să asigure o aprovizionare stabilă și

durabilă cu energie pentru întreaga economie.

Declanșarea unei crize energetice poate fi efectuată de influența anumitor factori, precum: factori naturali, instabilitate geopolitică, scăderea producției de energie, scăderi bruște ale prețurilor sau speculații, dependența excesivă de o singură sursă de energie, probleme în infrastructură, creșterea cererii de energie .

Factorii enumerați mai sus pot influența de sine-stătător, pot interacționa și pot amplifica reciproc, contribuind la intensitatea și durata unei crize energetice. Drept urmare, gestionarea și prevenirea acestor factori sunt esențiale pentru menținerea unei aprovizionări stabile cu energie și pentru evitarea crizelor energetice.

Tabelul 1. Indicatori ai crizei energetice ca factor de declanșare a unei noi viziuni de securitate economică. [10]

Indicator	Descriere	Semnificație	Impact
Prețul energiei	Creșterea prețurilor la gaze naturale, petrol și energie electrică.	Semnalează o penurie de resurse energetice sau o creștere a cererii.	Crește costurile de producție și consum, afectează competitivitatea economică.
Dependența de importuri	Importul semnificativ de resurse energetice din alte țări.	Vulnerabilitate la fluctuațiile pieței globale și la riscuri geopolitice.	Crește riscul de șocuri energetice și instabilitate economică.
Diversificarea surselor de energie	Utilizarea limitată a surselor alternative de energie (ex: energie verde).	Lipsa de flexibilitate și adaptabilitate la schimbările pieței energetice.	Limitează capacitatea de a reduce dependența de importuri și de a atenua impactul crizei.
Eficiența energetică	Nivel scăzut al eficienței energetice în consumul final și producția industrială.	Risipă de resurse energetice și costuri suplimentare.	Crește vulnerabilitatea la creșterea prețurilor energiei și afectează competitivitatea economică.
Investiții în infrastructura energetică	Infrastuctura energetică invechită și insuficientă.	Limitarea capacității de transport și distribuție a energiei.	Împiedică diversificarea surselor de energie și crește riscul de întreruperi ale furnizării.

Sursa: elaborat de autori.

Tabelul indicatorilor denotă o serie de vulnerabilități economice semnificative legate de criza energetică actuală. Creșterea prețurilor la energie, dependența de importuri, diversificarea insuficientă a surselor de energie, eficiența energetică scăzută și infrastructura energetică învechită reprezintă riscuri majore pentru stabilitatea economică.

Este evidentă necesitatea urgentă de a lua măsuri pentru a reduce aceste vulnerabilități și pentru a construi o securitate economică mai solidă. Investițiile semnificative în surse alternative de energie, precum energia verde, pot reduce dependența de importuri și pot crește independența energetică. De asemenea, implementarea de măsuri pentru reducerea consumului de energie în toate sectoarele economice, împreună cu modernizarea infrastructurii și promovarea tehnologiilor eficiente, sunt esențiale pentru a îmbunătăți eficiența energetică.

Dezvoltarea de infrastructură energetică modernă și sigură, precum și strategii de stocare a energiei, poate reduce vulnerabilitatea la perturbări ale pieței. În plus, cooperarea la nivel internațional este esențială pentru a găsi soluții comune la criza energetică globală.

Concluzii

Criza energetică poate fi percepută și ca o oportunitate de a accelera tranziția către un sistem energetic mai durabil, mai rezilient și mai independent. Implementarea cu succes a politicilor

menționate va contribui la reducerea riscurilor economice, la stimularea creșterii economice durabile și la crearea unui viitor mai prosper pentru toți.

Implementarea cu succes a unei viziuni durabile în sectorul energetic implică eforturi colaborative și coordonate între mai mulți actori. Autoritățile trebuie să aloce resurse financiare și să reformeze legislația sectorului energetic. Sectorul privat poate sprijini aceste eforturi prin investiții în energie verde și eficiență energetică. Societatea civilă poate juca un rol important în informare și conștientizare. În ciuda provocărilor, cum ar fi resursele financiare limitate și instabilitatea politică, există și oportunități, precum atragerea investițiilor străine și dezvoltarea tehnologiilor energetice. Criza energetică a servit ca un impuls pentru reforme și pentru stabilirea unei viziuni strategice mai solide, iar colaborarea între toți actorii este crucială pentru succes. Analiza detaliată a contextului economic, politic și social este esențială pentru gestionarea eficientă a crizei energetice.

Conceptul de securitate economică este util atâta timp, cât are o implementare practică directă. Dar în pofida importanței practice, aspectul teoretic al securității economice nu este nici pe departe unul lejer de abordat sau unul care poate fi ignorat. Este complicată studierea fenomenului de securitate a unor state mici, care, aflându-se în fază de tranziție la economia de piață, și-au constituit doar niște proto-sisteme economice naționale.

Securitatea economică a Republicii Moldova este strâns legată de contextul geopolitic actual și de dependența de resursele energetice externe. Criza energetică globală a evidențiat vulnerabilitățile economice ale țării și a subliniat necesitatea unor măsuri urgente pentru a asigura o aprovizionare stabilă și durabilă cu energie.

Politicile elaborate de guvernarea Republicii Moldova în vederea asigurării securității economice și politicile de depășire a crizei energetice, trebuie să fie aliniate politicilor europene, iar instrumentele și mijloacele elaborate să fie viabile, îndreptate spre satisfacerea necesităților cetățenilor și economiei naționale. De asemenea guvernarea trebuie să facă accent, la elaborarea politicilor, asupra implementării surselor de energie regenerabilă, care ar putea scuti Republica Moldova de o dependență de aprovizionare cu energia necesară, mai ales că aceasta este una din politicile care se implementează cu mult succes și în Uniunea Europeană.

Bibliografie:

1. Hotarârea Parlamentului Nr.391 din 15.12.2023, privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, publicat 17-01-2024 în Monitorul Oficial Nr. 17-19 art. 28
2. Legea Nr. LP281/2023 din 05.10.2023, pentru modificarea unor acte normative (instituirea mecanismului de guvernanță energetică și a acțiunilor climatice, facilitarea dezvoltării proiectelor de infrastructură energetică), Publicat : 14.11.2023 în MONITORUL OFICIAL Nr. 426-429 art. 732. Data intrării în vigoare 14.12.2023
3. Legea Nr. LP139/2018 din 19.07.2018, cu privire la eficiența energetică, Publicat : 17.08.2018 în MONITORUL OFICIAL Nr. 309-320 art. 476
4. Hotărârea Guvernului Nr. 102 din 05.02.2013, cu privire la Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030, Publicat : 08-02-2013 în Monitorul Oficial Nr. 27-30 art. 146
5. COMISIA EUROPEANĂ, COMUNICARE COMUNĂ CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIUL EUROPEAN ȘI CONSILIU PRIVIND „STRATEGIA

EUROPEANĂ PENTRU SECURITATE ECONOMICĂ", Bruxelles, 20.6.2023. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52023JC0020
6. COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU, Promovarea securității economice europene: prezentarea a cinci noi inițiative, Bruxelles, 24.1.2024. Disponibil: https://secure.ipex.eu/IPEXLWEB/download/file/082d29088d5dbaba018d5f69796f018c
7. TRATATUL PRIVIND FUNCȚIONAREA UNIUNII EUROPENE, Publicat: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 26.10 2012, Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_2&format=PDF
8. AȘEȘVICI, A., Conceptul securității economice în contetul general de securitate. În: Legea şi Viaţa, APRIN, 2019
9. BELOSTECINIC, Gr., SAKOVICI, V., MOISEENKO, E., Securitatea economică a statului: teorie, metodologie, practică. Chișinău: ASEM, 2011,.
10. COREȚCHI, B., CUTCOVSCHI, V., ENERGY CRISIS AS A TRIGGER FOR A NEW ECONOMIC SECURITY VISION. Conferința Științifică Internațională "STATUL DE DREPT ȘI REZILIENȚA ECONOMICĂ ÎN CONTEXTUL ADERĂRII REPUBLICII MOLDOVA LA UNIUNEA EUROPEANĂ", Chișinău, 2024
11. CUTCOVSCHI, V., Impactul factorilor economici asupra securității economice a Republicii Moldova, Conferința Științifică Internațională "STATUL DE DREPT ȘI REZILIENȚA ECONOMICĂ ÎN CONTEXTUL ADERĂRII REPUBLICII MOLDOVA LA UNIUNEA EUROPEANĂ", Chișinău 2024
12. DEX '09 (2009), Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/politic/definitii
13. DEXONLINE. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/securitate
14. MDA2 (2010), https://dexonline.ro/definitie/politic/definitii
15. MINTZBERG, H., JORGENSEN, J., Emergent strategy for public policy, Canadian Public Administration, 30 (Summer), 1987
16. PAL, L., Analiza politicilor publice în politici publice - teorie & practică, Iasi, 2002
17. PIGUI, T., Securitate economică și securitate umană globală. Revista Colocviu Strategic, nr.10. August, 2004. Disponibil pe https://cssas.unap.ro/ro/pdf_publicatii/cs10-04.pdf.
18. POHOAȚĂ , G., Politici publice. Teorie și practică, Editura Pro Universitaria, București, 2017
19. REPCIUC, T., Conceptele securităţii., Bucureşti: AXIOMT, 2008
20. TĂRÂȚĂ, O., IAȚCO,M. Unele considerațiuni generale privind conceptul de politici publice. Publicat: Administrarea Publică, nr. 3, 2011
21. BALDWIN, D., The concept of security. In: Review of International Studies, nr. 23, 1997.
22. JENKINS, W., The study of policy processes, in Sabatier, P.A., Jenkins-Smith, H.C. (eds.), Policy Change and Learning, Westview, Boulder.
23. RIFKIN, J., The Empatic Civilization: The Race to Global Consciousness in a World in Crisis, Jeremy P. Tarcher Inc., 2010.
24. SMIL, V., Energy Transitions: Global and National Perspectives. Praeger; 2 edition, 2016
25. YERGIN, D., The Quest: Energy, Security, and the Remaking of the Modern World. Penguin Press, 2011

26. САЦУТА, А., Национальная безопасность как социальное явление: современная парадигма. В: Вестник Военного университета, № 3 (11), 2007.
27. ФЕДОРЧЕНКО, А., Понятие и Сущность Энергетического Кризиса. ЖУРНАЛ: ИННОВАЦИИ И ИНВЕСТИЦИИ N2, 2012.
28. https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/68/politica-energetica-principii-generale